

Pavens besøg i Storbritannien

SOM OMTALT i pressen, herunder i *Katolsk Orientering*, besøgte Benedikt XVI Skotland og England fra torsdag den 16. til søndag den 19. september. Da jeg på samme tid opholdt mig i England, fik jeg mulighed for at følge med i mediernes dækning af begivenheden. Jeg læste hver dag de tre førende aviser: *The Guardian*, *The Independent* og *The Times*, og så alle *BBC*'s udsendelser. Her følger nogle oplysninger om og kommentarer til besøget.

Oversigt

1. Hvor mange katolikker er der i Storbritannien?
2. Inden besøget
3. Kardinal Kaspers udtalelser
4. Tony Blair
5. Pavens statsbesøg
6. Det pastorale besøg
7. Protesterne
8. Indtrykket af pave Benedikt
9. Pavens budskab til briterne
10. Sexskandalerne
11. Var besøget en succes?
12. Besøgets pris
13. Afslutning: konsekvenser på længere sigt?

1. Hvor mange katolikker er der i Storbritannien?

Tallet er 4.2 mill. i England, men medtages Wales og Skotland, kommer det op på mellem 5.4 og 6 millioner. Det vil sige små ti procent af befolkningen. Tidligere delte katolikkerne sig i to skarpt adskilte socialgrupper. Den ene og langt den største gruppe bestod af irske indvandrere og deres efterkommere, dvs. af arbejdere, den anden af nogle relativ få adels- og lidt flere bedrestillede middelklassefamilier (akademikere, journalister, m.v.). Hvor den første gruppe stemte Labour, gav den anden de konservative deres stemme. De fleste

katolikker boede i Liverpool, London, Birmingham, Manchester og Glasgow. Det gør de stadig – i Liverpool er 50 % af befolkningen i dag katolsk – selv om de nu kan træffes overalt. Socialt kan katolikkerne heller ikke placeres så entydigt som tidligere, for de fleste vil nok i dag betegne sig som tilhørende middelklassen. Men det er stadig sådan, at protestanterne i Glasgow omtaler katolikkerne som "The Irish".

I de sidste tredive år har den katolske kirke oplevet en kraftig tilbagegang, som dog i de senere år er blevet opvejet af en indvandring fra Østeuropa og Caribien. 1.1 mill. katolikker går i kirke hver søndag. Det er omkring hver femte. Der er præstemangel, og den vil ikke blive mindre i fremtiden, for der er ikke mere end 39 unge mænd under uddannelse til præst. Det er forbavsende få set i forhold til antallet af katolikker. Ser man endvidere på alle religioner under et, er det kun 12 % af befolkningen, der praktiserer deres religion, så England er i høj grad et sekulært samfund. Og det ønsker den overvejende del af befolkningen, at landet skal vedblive med at være.

2. Inden besøget

Pavens besøg var ikke som pave Johannes Paul II's i 1982 et pastoralt besøg, men et officielt statsbesøg, for han var inviteret af den tidligere premierminister Gordon Brown. Initiativet hertil var dog foretaget af hans forgænger Tony Blair ("en af hans mange fejltagelser", som en negativ journalist skrev). I ugerne op til besøget var der, som det også har været omtalt i danske aviser, en voldsom debat om besøget. Der kom protester fra bøsser og lesbiske, fra ofre for seksuel udnyttelse og fra kvinder, der ønskede at blive præsteviet. Desuden blev der protesteret imod, at paven ikke vil tillade HIV-syge at bruge kondom, hvorfor han blev tillagt et medansvar for udbredelsen aids i Afrika. Der var også protester fra mere yderligt gående protestantiske præster, som på ægte protestantisk vis så paven som antikrist og den katolske kirke som satans synagoge. Men de var kun få.

Nej, hovedparten af protesterne vendte sig imod, at pavens besøg var et statsbesøg, betalt af britiske skatteydere. Hvorfor skulle hele befolkningen betale for noget, som kun vedkom et lille mindretal? Ville paven komme på et selvbetalt pastoralt besøg, kunne ingen have indvendinger, udtalte Stephen Fry fra det ateistiske "British Humanist Society". Det var dog ikke helt korrekt, for biologen Richard Dawkins, der har skrevet bestselleren "The God Delusion", udtalte offentligt:

"Mr. Ratzinger, som overhoved for verdens næst mest onde religion er De ikke velkommen. På næsten alle de områder, som vedrører sex, prævention, befolkningsudvikling og reproduktion er Deres holdning uliberal, umenneskelig og umoralsk. Ved på kriminel måde at beskytte præster, der har voldtaget børn, så de undgår retsforfølgelse, har De taget mere hensyn til præsterne end ofrene. Vend hjem til Deres Mussolini-opfundne fyrstedømme af en blikspand og kom ikke tilbage."

Dawkins er kendt for ikke at lægge fingrene imellem! Han havde også rejst krav om, at paven skulle arresteres og retsforfølges for forbrydelser mod menneskeheden, når han betrådte britisk jord, men det krav fik nu ikke større opbakning. Logikken bag var, at pa-

vens manglende reaktion på informationerne om de systematiske overgreb på børn, der havde fundet sted på katolske skoler og institutioner, var en krænkelse af FN's charter om børns rettigheder og dermed en forbrydelse mod menneskeheden. Om logikken holder, vil jeg ikke udtale mig om, men jeg er sikker på, at Vatikanet må have fået en forhåndsgaranti af den engelske regering, at en arrestation ikke ville komme på tale, for ellers var besøget nok blevet aflyst. Man kunne jo altid have brugt pavens alder som et påskud.

I ugen op til besøget havde BBC to meget pavekritiske Panorama-udsendelser, den første om hvor meget Benedikt XVI/kardinal Ratzinger havde vidst om præsternes overgreb på børn og unge. Desuden havde organisationen "Catholic Women Ordination" købt skilteplads på flere busser, der kørte i det centrale London, med opfordring til paven om at tillade kvindelige præster. En undersøgelse viste endvidere, at 76 % af briterne var imod besøget, og at kun 25 % af katolikerne var positive over for det. Af en anden undersøgelse fremgik, at 11 % af befolkningen var direkte negativ, 25 % positiv, mens resten var ligeglad. Så optakten var ikke ligefrem den bedste.

3. Kardinal Kaspers udtalelser

Dagen før paven skulle ankomme til Edinburgh, trykte det tyske magasin Focus et interview med kardinal Walter Kasper om det forestående besøg. Heri udtalte han, der indtil for nylig var chef for Vatikanets kontor for inter-religiøs dialog, at *"England er i dag et sekulært og pluralistisk land. Undertiden, når man lander i Heathrow, føler man, at man er kommet til et tredje verdensland."* Desuden hævdede han, at *"en aggressiv ny ateisme havde spredt sig i England."*

Paven ankommer (The Guardian 16. September 2010).

Kaspers udtalelser blev slået stort op i de engelske medier. De opfattede dem som ren-
dyrket racisme og som en kritik af det multikulturelle og multietniske England. En avis
gjorde desuden opmærksom på, at kardinalen næppe havde været i ret mange lufthavne i
den tredje verden, for havde han det, ville han have vidst, at man ikke i dem så ansatte
fra så mange forskellige etniske grupper som i Heathrow. Det var altså ikke kun en mal-
placeret, men også forkert sammenligning.

Og til bemærkningen om den intolerante, aggressive ateisme kom denne spydige kom-
mentar fra en af lederne af den sekulære modstand mod pavebesøget: *"Storbritannien har
vist ikke brug for belæring fra Vatikanet, når det drejer sig om tolerance og religiøs fri-
hed."* Og det havde han nok ret i, for i England gør myndighederne såvel på regerings-
som på lokalplan sig store anstrengelser for, at ingen af landets over 100 forskellige religi-
øse grupperinger skal føle sig som anden eller tredje klasses borgere. Det samme er til-
fældet, når det drejer sig om de mange etniske minoriteter. Alt de så undertiden alligevel
oplever at blive udsat for racistiske tilråb, overfald o.lign. er en anden sag. For katolikker er
det især tydeligt, når de to fodboldklubber Celtic, der er katolsk med irske rødder, og Glas-
gow Rangers, der er protestantisk, mødes, for da synger tilhængerne stærkt nationalisti-
ske og racistiske smædesange imod hinanden. Sker det uden for stadion, vanker der dog
en bøde på 400 £.

Kardinal Kaspers uheldige udtalelser må have fået telefonerne til at gløde i Whitehall og
Vatikanet, hos ærkebiskopperne Vincent Nichols i London og Keith O'Brien i Edinburg
samt hos den pavelige nuntius i London. Man skulle for alt i verden undgå mislyde under
besøget! Alle tog da også afstand fra dem, dvs. pavens talsmand Federico Lombardi men-
te nu, at Kasper var blevet misforstået (typisk!), men resultatet blev altså, at Kasper i sid-
ste øjeblik blev fjernet fra pavens følge. Officielt på grund af pludselig sygdom, men den
forklaring troede ingen på, da det kom frem, at han havde deltaget i et middagsselskab
hos Tysklands ambassadør ved Vatikanet selvsamme torsdag aften, hvor paven om mor-
genen var landet i Skotland.

4. Tony Blair

Samme dag som Kasper-interviewet kunne læses i det tyske Focus, trykte Vatikanets dag-
blad L'Osservatore Romano et længere indlæg af den tidligere engelske premierminister
Tony Blair, der som bekendt nu er blevet katolik. Efter at have udtalt sig meget rosende
om pave Benedikt opfordrede han til sidst kirkens ledelse til at lytte til almindelige præsters
og kirkegængeres syn på doktrinære emner og at udvise større interesse for de synspunk-
ter, den normalt afviste som sekulære. Hvad Mr. Blair hentydede til, fremgik ikke af artik-
len, men fra tidligere udtalelser ved vi, at han bl.a. ønsker, at kirken ændrer holdning til
prævention, gengifte og homoseksuelle. Ganske interessant, at Vatikanets avis ville trykke
denne indpakkede og nok så indirekte kritik af paven!

5. Pavens statsbesøg

Besøget var altså et statsbesøg. Men der var egentlig ikke meget statsbesøg over de fire dage, paven var i Skotland og England. Ud over en modtagelse af prins Philip og af Skotlands førsteminister Alex Salmond i Edinburgh lufthavn, hvor han ankom med Alitalia-flyet AZ 4000, i pressen kaldet "Shepherd One", en modtagelse af dronning Elizabeths på slotet Holyrood House i Edinburgh, en ti minutters privat samtale med dronningen og prinsgemalen over en kop te, en trykken hånd med et par hundrede mænd og kvinder i et telt og to korte taler af henholdsvis dronningen og paven, bestod det af en sammenkomst i Westminster Hall fredag eftermiddag, hvor paven talte til det politiske og kulturelle establishment, samt af samtaler med den konservative premierminister David Cameron, vicepremierminister Nick Clegg fra de liberale og Labours midlertidige leder Harriet Harman lørdag. Premierministeren fik femten minutter med paven, de to andre ti. Hvad de talte om, er ikke blevet offentliggjort. Festmiddagen fredag aften deltog paven ikke i, fordi han måtte gå tidligt i seng. Desuden holdt såvel paven som David Cameron en kort tale umiddelbart inden afrejsen fra Birmingham lufthavn. Det var alt!

6. Det pastorale besøg

Men besøget var nu også pastoralt. I sammenligning med pave Johannes Paul II's pastorale besøg i 1982 var denne del af besøget dog stærkt reduceret. For almindelige katolikker var der således kun mulighed for at "møde" paven ved tre arrangementer: friluftsmessen i Bellahouston uden for Glasgow torsdag eftermiddag, vigilien i Hyde Park i London lørdag aften, og saligkåringssceremonien af den homoseksuelle kardinal Newman i Cofton Park ved Birmingham søndag formiddag. De øvrige arrangementer – messen i den katolske Westminster Cathedral, fællesgudstjenesten i Westminster Abbey, besøget på det katolske St Mary University College i Twickenham ved London m.v. – var for et udvalgt publikum og dermed lukkede sammenkomster. De blev dog sendt live i fjernsynet.

Desuden kunne folk få et kort glimt af paven ved at stille sig op langs den rute, han skulle køre i sin hvide Mercedes papamobile til 75.000 £ i Edinburgh og London.

Paven benyttede selvfølgelig også lejligheden til at holde møder med de katolske biskopper, med de anglikanske biskopper og med repræsentanter for jødedom, islam og hinduisme.

Endelig havde paven om lørdagen først et møde med fire kvinder og en mand, der som børn havde været udsat for seksuelt misbrug af katolske præster, og dernæst med repræsentanter for den katolskes kirkes sexberedskab. Møderne fandt sted i Det apostoliske nunciatur i London, hvor paven boede under opholdet.

I 1982 var Johannes Paul II's besøg et sandt triumftog. 350.000 bød den polske pave velkommen til Coventry, 1 mill. mennesker var mødt frem for at se ham, da han kørte den korte strækning fra Liverpools lufthavn til byens centrum. Antallet af deltagere i hans mes-

ser var enormt: i Manchester 200.000, i York 210.000, i Edinburgh 44.000, i Glasgow 250.000 og i Cardiff 35.000. I London samlede han 60.000 på Wembley og 25.000 polakker på Crystal Palace's fodboldstadion. Endelig holdt han messe for 4.000 ældre, syge og døende i Southwark, en bydel i London, hvor der bor rigtig mange katolikker, og havde en sammenkomst med deltagelse af 37.000 unge.

Det var i 1982. Tiderne har ændret sig, og Benedikt XVI har ikke forgængerens "rockstar"-kvaliteter. Det ved alle, og derfor var også forventningerne skruet gevaldigt ned. På forhånd var der udbudt 235.000 såkaldte "pilgrim packs", dvs. billetter til de tre åbne arrangementer. Prisen for deltagelse var henholdsvis 20 £ i Glasgow, 5 £ i London og 25 £ i Birmingham. Da besøget startede, var der solgt 219.000 pakker.

Antallet af deltagere i de tre arrangementer angives forskelligt i medierne. I Bellahouston ved Glasgow 60-70.000, hvilket var en del mindre, end når Celtic på hjemmebane tørner sammen med Rangers, i Hyde Park i London 70-80.000 (forventet 85.000) og i Cofton Park ved Birmingham 50.000 (forventet 54.000). I det sidste tal indgik 400 biskopper og præster, heriblandt biskop Kozon, 1.650 vip'er og 2.000 politifolk. Kun få af de mange deltagere fik et glimt af paven, næsten alle måtte nøjes med at se ham på storskærm.

Kirken havde regnet med, at 100.000 ville stå langs den 3 ½ mile lange rute i Edinburgh. De første angivelser sagde 60.000. Senere oplyste bystyret dog, at antallet havde været 120.000. Pavens forbikørsel i papamobilen var dog kun kulminationen på en timelang parade med talrige sækkepibeorkestre og paraderende skoleklasser, viftende med pavens og Skotlands flag. Besøget var tydeligvis gjort til en national begivenhed, hvor man i lige så høj grad fejrede St Ninian, en glemt helgen, som man ikke ved ret meget om og som ellers sjældent fejres (Skulle ifølge legenden havde bragt kristendommen til det, der i dag er det sydlige Skotland, i 397). At paven sådan lod sig spænde for en nationalistisk vogn, kan undre, men han og hans rådgivere har måske ikke været bevidste om, hvilke autonom-politiske følelser der findes i Skotland.

7. Protesterne

Overalt hvor paven kom frem, var der protester. Det gjaldt Edinburgh, Twickenham. London og Birmingham. De fleste steder var der dog kun tale om spredte protester, især fra mænd og kvinder, der havde været sexmisbrugt. Deres råb til paven om at gøre noget seriøst ved problemet kunne heller ikke overdøve de mange jubelskrig og klapsalver, der strømmede paven i møde fra begejstrede katolske kvinder og børn. Så det er tvivlsomt, om han i det hele taget opdagede de protesterende.

grafer o.lign.). Det var der dog, opdagede jeg bagefter ved læsning af aviserne, for journalisten Jocenna Moorhead, der normalt skriver om familieanliggender, var flyet fra Rom.

Men dem, man så på tv, var altså mænd (om end i kvindetøj). Denne mandsverden omkring paven stod i skærende kontrast til dels dem, der var indbudt for at hilse på ham i teltet, for her var skønsmæssigt anslået en tredjedel kvinder, dels til dem, der havde stillet sig op langs ruten i Edinburgh. Mellem 70 og 80 % af de voksne var nemlig her kvinder. At det ikke kan forklares med, at det var en hverdag, så mændene var på arbejde, viste pavens messer. For også i dem deltog langt flere kvinder end mænd. Ellers så man langs ruten i Edinburgh og ved de senere arrangementer mange børn og unge. Det var mere eller mindre tvangsudskrevne elever fra katolske skoler.

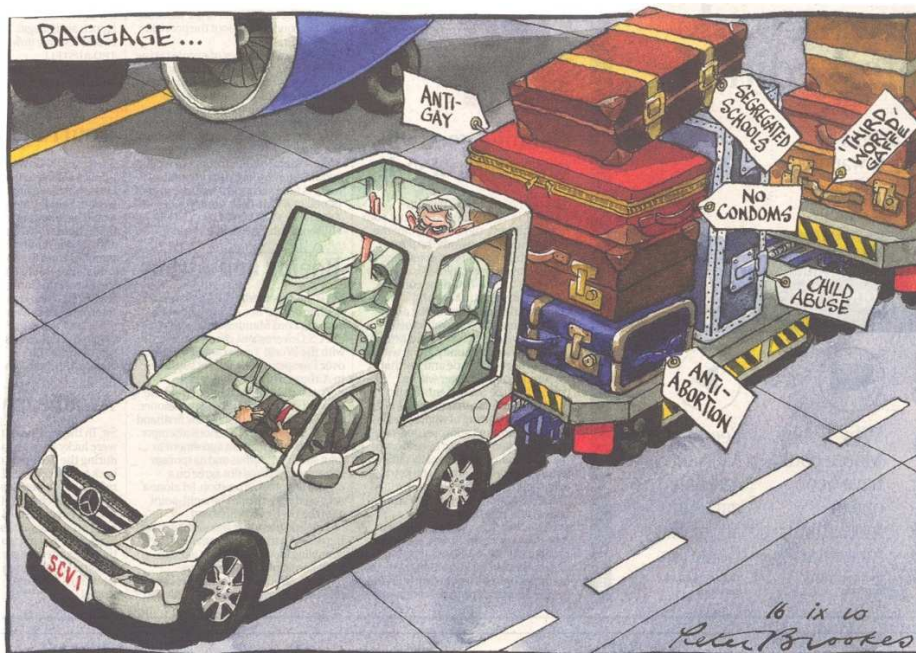
Mit indtryk af paven på denne hans første dag i Storbritannien var ellers nok så positivt. Han virkede ydmyg, lidt sky og forlegen. Rar og elskelig syntes han også at være, så der var bestemt intet rottweiler over ham.

Omvendt vil jeg sige, at han bestemt ikke er nogen god taler. Eller rettere oplæser, for han læste alle sine taler op. Nok taler han flydende engelsk, men det er med en så kraftig tysk accent, at man virkelig skal koncentrere sig for at forstå, hvad han siger. Om han taler italiensk, tysk eller engelsk (det er de sprog, jeg har hørt ham tale), så lyder det i øvrigt ens, så noget sprogøre har han bestemt ikke. Det skal man selvfølgelig ikke bebrejde ham, men det undrer, når man læser, at han skulle være meget musikalsk. Dertil kommer, at han læser sine tekster med en dræbende monoton stemme og lader sine sætninger glide ud i et uden større pauser, så man er ved at falde i søvn. Stemmen er også meget tynd og

spinkel, nærmest lidt pibende, men det kan skyldes hans alder. Jeg tror derfor ikke, at der har været ret mange af hans tilhørere, der har fattet hans budskab. Forståelsen blev nu heller ikke gjort lettere af, at lyden fra flere af de store højttalere under messen i Bellahouston forsvandt i den kraftige blæst. Kender jeg børn og unge ret, er mange af dem efter ti minutter holdt op med at lytte og sat i-pod'en i øret. Hvis de da ikke er begyndt at sende sms'er til hinanden. Det gjorde de i hvert fald under vigilien i Hyde Park ifølge avisernes referat.

9. Pavens budskab til briterne

Hvad havde paven så at sige til skotter og englændere? Ifølge en vittighedstegning kom Benedikt til Storbritannien med følgende bagage:

The Times 16. september 2010

Det var dog ikke meget, han talte om disse emner, hvis han overhovedet nævnte dem. Nej, hans budskab var mere overordnet. Det blev præsenteret allerede i hans første tale på Holyrood i Edinburgh og var en opfordring til befolkningen om at holde fast i dens kristne arv og at respektere landets kristne fundament – en appel, der stod i kontrast til hans samtidige lovprisning af den engelske tolerance og hans positive omtale af det multikulturelle engelske samfund, for efterkommes hans ønske, må de mennesker, der ikke er kristne, føle sig udelukket af statsfællesskabet. Det var i hvert fald sådan, de fleste engelske aviser så det.

Videre advarede han mod den marginalisering af kristendommen, han mener, finder sted i det offentlige liv i Europa, ligesom han gentog sine tidligere angreb på "den ekstreme ateisme", "den aggressive sekularisme" og "relativismens diktatur". For Benedikt kan et sam-

funds værdier og dets opfattelse af, hvad der etisk er rigtigt og forkert, ikke baseres på konsensus, men må bygge på den guddommelige åbenbaring, der findes i Bibelen og i den kristne tradition. Han bad desuden indtrængende sine tilhørere erkende "den ødelæggelse, som udelukkelsen af Gud, religion og dyd fra det offentlige liv har forårsaget i det forrige århundrede." Som eksempel herpå nævnte han, at det netop var nazisternes fjernelse af Gud, der havde ført til holocaust.

Det sidste skulle han ikke have sagt, for det var en mere end tvivlsom påstand. Opfattelsen blev da også straks skudt ned af flere både kristne, jødiske og ateistiske kommentatorer. De kunne nemlig gøre opmærksom på, at Hitler, Goebbels, Göring og flere andre fremtrædende nazister var født og opdraget som katolikker, og citerede desuden de mange prokristne udsagn i "Mein Kampf". Samtidig pointerede de, at der også var jødeudryddelser i katolske lande som Slovenien og Kroatien, dvs. i lande der havde Gud og religion "på dagsordenen".

Selv er jeg enig heri, for jeg ser den tysk-østrigske nazisme – vi må ikke glemme, at der faktisk var flere nazister i Østrig end i Tyskland – som en politisk bevægelse, der i sine katolsk inspirerede, mytologiserende fremtrædelsesformer fremstod som en religion. "Den brune kult" er den blevet kaldt. Det er nok sandt, at Hitler, hvis han havde vundet krigen, ville være gået i gang med at likvidere den katolske og lutherske kirke i Tyskland-Østrig og i de besatte/erobrede lande, men det ville nu blot være for at lade dem erstatte af en germansk-arisk kirke.

Ej heller må vi se bort fra, at det jødehad, kristne med kirkeledernes fulde støtte har lagt for dagen gennem næsten 1900 år, gjorde det muligt at få folkelig opbakning til nazisternes racelove, som var begyndelsen til holocaust. Tror I mig ikke, så lad mig nævne den fremtrædende tyske, katolske teolog Karl Adam, som pave Benedikt priser i sin bog om Jesus. I 1933 omtalte han Hitler som Tysklands redningsmand, og i 1943 skrev han følgende om dogmet om Marias ubesmittede undfangelse:

"Det er dette dogme om immaculata conceptio Mariae, som gør alle ondskabsfulde spørgsmål og klager, om vi i Jesus trods alle hans fortrin ikke må erkende en 'jødeafstammer', til et spørgsmål, der fra katolsk synspunkt fuldstændigt er kommet på afveje. Thi det forsikrer os, at Jesu moder Maria på ingen måde kan forbindes med hine hæslige anlæg og kræfter, som vi fordømmer hos fuldjøderne. Hun er ved Guds nådesunder hinsides disse jødiske arveanlæg, en overjødisk skikkelse. Og hvad gælder for moderen, gælder ikke mindre om hendes søns menneskelige natur."

Om paven har læst dette, ved jeg ikke, men hvor ville det være godt og frugtbart, hvis han ville erkende, at også fortidens katolikker havde et vist medansvar for de nazistiske rædselsgerninger, frem for at gøre det til et spørgsmål om kristen tro eller ateisme.

Pavens tale fredag formiddag til skoleeleverne og den studerende ungdom, som blev holdt på St Mary University College i Twickenham, var ifølge aviserne en af hans klareste og

bedste taler under hele besøget. I enkle ord advarede han dem om "the cult of celebrity" og gav udtryk for et håb om, at der blandt dem, der nu lyttede til ham, kunne være nogle, som i fremtiden ville blive det 21. århundredes helgener. Han sagde bl.a.

"Lad mig forklare, hvad jeg mener. Når vi er unge, kan vi normalt tænke på folk, som vi ser op til, folk som vi beundrer, folk som vi gerne vil efterligne. Vi lever i en "celebrity culture", og unge mennesker bliver ofte opfordret til at modellere sig selv efter folk i sports- og underholdningsverdenen."

"Men vær ikke tilfreds med det næstbedste. At have penge gør det muligt at være generøs og gøre noget godt for verden, men i sig selv er det ikke nok til at gøre os lykkelige. At være rigtig dygtig i en aktivitet eller stilling er godt, men det vil ikke tilfredsstille os, med mindre vi sigter mod noget endnu større. Det kan gøre os berømte, men det vil ikke gøre os lykkelige. Begær og selvished er farlige og destruktive tendenser, som gør stor skade."

Ingen kan vist være uenige heri – tværtimod er det godt endnu engang at blive mindet herom. Men det er nemt at sige til børn af over- og middelklasseforældre, der har deres på det tørre. Desuden lød det lidt hult, når de kirkelige arrangører havde ladet den i visse samfundsklasser populære, i andre rædselsfulde Susan Boyle fra programmet "Britain's Got Talent" (svarende til "X-faktor" i Danmark) og den skotske popsanger Michelle McMannus varme tilskuerne op før pavens messe i Bellahouston. Og i Hyde Park gentog showet sig, nu blot med den kønne mediestar og programværtinde Carol Vorderman og den 15-årige Liam McNally fra samme "Got Talent"-program som underholdere. Den kendte Manchester United-spiller Wayne Rooney, der tjener et tocifret millionbeløb om året, skulle også have sagt et par ord i Cofton Park, men han blev erstattet af en mindre kendt fodboldspiller fra en anden klub. Angiveligt fordi det var kommet frem, at Rooney under sin kones graviditet gentagne gange havde besøgt prostituerede. Og så er han jo ikke ligefrem et idol, ungdommen bør se op til! Det var altså, som om paven og de kirkelige arrangører ikke spillede helt den samme melodi.

10. Sexskandalerne

Inden besøget var det store spørgsmål i pressen, hvordan paven ville takle sexskandalerne. Ville alt blive overskygget af den katolske pædofili-skandale? Mange havde lidt ondt af paven, for han kan ikke rejse til noget land, uden at man forlanger, at han skal forholde sig til dette problem. Andre vil nu mene, at det var selvforskyldt. Men hvad ville han i givet fald sige? Ville hansom han gjorde i Australien og på Malta, mødes med nogle af ofrene?

Det sidste gjorde han som allerede nævnt. Bagefter blev der udsendt en pressemeddelelse, der fortalte, at *"han var bevæget over, hvad de kunne fortælle, og at han udtrykte sin dybe sorg og skam over, hvad ofrene og deres familier havde lidt. Han bad med dem og forsikrede dem, at den katolske kirke er i gang med at indføre effektive forholdsregler, der skal beskytte unge mennesker, og at den gør alt, hvad der står i dens magt, for at undersøge beskyldninger, for at samarbejde med civile myndigheder og for at de præster og ordensfolk, der er anklaget for disse frygtelige forbrydelser, kan blive retsforfulgt."*

Paven selv kom ind på problemet to gange. I den femten minutters lange briefing af journalisterne i flyet på vej til Skotland, omtalte han pædofili som en sygdom, der ikke kunne kureres, så pædofile præster skulle ikke have adgang til børn. Desuden udtrykte han over for folkemængden i Hyde Park, *"sin dybe sorg og medfølelse med de uskyldige ofre for disse uhyrlige forbrydelser."*

At paven er begyndt at kalde præsters seksuelle misbrug af børn og unge for en sygdom og en forbrydelse, er noget nyt. Men ifølge ofrene var det dog langt fra nok. En udtalte: *"der er en enorm forskel på at udtrykke sorg og at anerkende et ansvar"*, en anden: *"Vi er trætte af tomme undskyldninger og beklagelser,"* og en tredje: *"Hvis paven føler så megen sorg, hvorfor foretager han sig ikke noget? At vise sorg er ikke lederskab. Lederskab er at tage beslutninger."*

Det blev fulgt op af Peter Sanders, der er formand for "National Association for People Abused in Childhood": *"Vi har brug for, at paven siger: 'Jeg vil overdrage alle de oplysninger, vi sidder ind med om misbrugende præster, hvor som helst de lever i verden, til de civile myndigheder.'"*

Dette er kravet til paven i dag. Men så langt har han ikke villet eller turdet gå. Han nøjedes med at møde nogle få håndplukkede, underdanige ofre. De mange organisationer, der samler og hjælper sexofrene, ville gerne tale med ham. Men det havde han ikke ønsket. Og hvorfor egentlig ikke?

Jeg undrede mig også over, nu han var på de kanter, at han ikke på hjemvejen mellem-landede i Dublin. Her kunne han i lufthavnen have mødt og talt med en stor skare af mennesker, som var blevet sexmisbrugt, og derved have opnået nok så megen goodwill og troværdighed hos katolikker – ikke kun i Irland, men overalt i verden.

11. Var besøget en succes?

Svaret herpå må være et absolut ja. Alt klappede efter planen, og hvad der var af protester, kom aldrig til at forstyrre de offentlige arrangementer og de mere private møder og sammenkomster. Så alle kunne vel kun være glade og tilfredse.

Men det var vel egentlig kun på overfladen, at besøget kunne betegnes som en succes. Konflikterne mellem Vatikanet og den engelske regering/parlament blev ikke løst. Sidstnævnte har ikke tænkt sig at fravige princippet om et sekulært samfund og ændre de love, den forrige regering indførte, som forbyder diskrimination ved optagelse på katolske skoler og ved behandling af adaptationsansøgninger. Regeringen ønsker desuden, at skolerne holder op med at være kønsopdelte, noget som kirken også modsætter sig.

På besøgets næstsidste dag kunne *The Independent* desuden offentliggøre en meningsundersøgelse, fortaget i august blandt praktiserende katolikker i Storbritannien. Og den må virkelig have chokeret den rare, gamle pave og hans kardinaler og biskopper, for ifølge den bakker 70 % af katolikerne op om kvinders ret til at vælge abort. Er der tale om gra-

viditet efter en voldtægt, er tallet 90 %, og er kvindens liv i fare, er det helt oppe på 99,5 %. Desuden siger 89 % ja til kunstig befrugtning og 90 % til brugen af prævention. En klarere tilkendegivelse af, at katolikker mener, at paven og dermed den officielle katolske kirke på grundlæggende etiske områder tager fejl, kan man næsten ikke få.

Avisernes vurdering af besøget var dog gennemgående positiv. Alligevel lagde de ikke skjul på, at der ikke var opnået særlig meget. Det var glamour og næppe ret meget andet.

Selv om der ikke er tvivl om, at rigtig mange katolikker var glade for besøget, og at mange af de børn og unge, som stod langs hans ruter eller som deltog i hans messer, med stolthed i stemmen vil fortælle deres børn og børnebørn om den dag i september 2010, de så paven, er det spørgsmålet, om ikke hans besøg blot var et episode, som hurtigt bliver glemt. Noget varigt spor skal man ikke forvente, det har sat sig. Det var og blev en "Mission improbable," som *The Independent* benævnte besøget.

12. Besøgets pris

Tilbage er regningen, for den skal selvfølgelig betales. Oprindeligt havde man regnet med, at besøget ville koste 8 mill. £, af hvilke kirken i England, Wales og Skotland skulle udrede de 3. Men som planlægningen skred frem, begyndte udgifterne at løbe løbsk, så regeringen satte den erfarne administrator Lord Chris Patten, selv katolik og tidligere konservativ politiker samt Hong Kongs sidste guvernør, i spidsen for den komité, der stod for besøget. Herefter lykkedes det nogenlunde at få styr på udgifterne. Jeg siger nogenlunde, for ingen ved endnu, hvad det har kostet.

I øjeblikket er udgifterne beregnet til at ligge på mellem 15 og 20 mill. £, af hvilke kirken skal betale de 8. Dertil kommer udgifter på 1.5 mill. til politi og sikkerhed. Det sidste beløb synes dog, når man har set det enorme politiopbud, der var overalt, hvor paven færdedes, at være sat for lavt. Så de samlede udgifter kan meget nemt vise sig at blive højere. Lægger man dertil alle de udgifter, der på anden vis var forbundet med besøget, fx løn til de journalister og fotografer, der fulgte paven – BBC havde således sat 400 ansatte til dække besøget – er der næppe tvivl om, at pavebesøget har været en ekstrem dyr affære.

Som det har fremgået af danske aviser, har den nye konservativ-liberale regering indledt en sparerunde, der er uden sidestykke i Storbritanniens nyere historie. Alle ministerier og offentlige institutioner skal beskære deres udgifter med 16 % (kun sundhedsvæsenet og ulandsbistanden er undtaget). Der er varslet afskedigelse af 500.000 offentligt ansatte og nedskæringerne anses for at koste yderligere en halv million afskedigelser i den private sektor. Afgifterne for at studere ved de videregående uddannelser vil blive sat op, ligesom de offentlige tilskud til de gamle og de fattige vil blive beskåret. Som den kendte politiske kommentator Polly Toynbee skrev i *The Guardian* forleden, er det dem, der i forvejen er hårdest ramte, der kommer til at mærke nedskæringerne mest. Regeringen selv er selvfølgelig ikke enig heri, for den mener, at de er socialt afbalanceret. Jeg skal ikke udtale mig om, hvem der har ret, blot sige, at briterne går virkelig hårde tider i møde. Selv om det

i det regnskab nok ikke har den store betydning, lyder kritikken igen af, at staten bortødslede 20 mill. £ på et unødvendigt pavebesøg. Oven i det har regeringen så pålagt Miljøministeriet at indbetale 3 mill. £ til dækning af statens udgifter i forbindelse med besøget, fordi den mener, at ministeriet har haft særlig glæde af pavebesøget! Det har virkelig bragt manges blod i kog.

Men besøget har også været en stor økonomisk belastning for den katolske kirke i England, Wales og Skotland. Da besøget begyndte, havde kirkerne kun fået indsamlet 5 mill. £. af de 8, de er blevet pålagt af staten. Det var sket i form af gaver (4 mill.) og ved en landsdækkende kirkeindsamling pinsedag (1.1 mill.) samt ved salg af "pilgrim packs" og merchandise (t-shirts, krus, tallerkener, nøgleringe med pavens billede eller motto o.s.v.).

Desuden har kirkerne haft egne udgifter i forbindelse med messerne i Bellahouston og Crofton Park og vigilien i Hyde Park på flere millioner, udgifter til en webside, trykning af informationsmateriale og oprettelse af et pressecenter, m.v. – alt sammen noget som skønnes at koste yderligere 5 mill. Så besøget efterlader de tre kirker i Storbritannien i dyb gæld.

Oprindeligt forlød det, at man ville pålægge de enkelte sogne at betale den. Det huede bestemt ikke alle sognepræster, for mange af dem kæmper i forvejen med røde tal på deres sogneregnskabers bundlinie. Besøget kan derfor meget nemt efterlade adskillige sogne i endnu større økonomiske vanskeligheder og tvinge dem til at skære yderligere ned på de pastorale aktiviteter. Men nu tales der om endnu en landsdækkende kirkeindsamling. Hvor meget der vil komme ind ved den, kan man selvfølgelig ikke sige på forhånd, men med de bebudede almene nedskæringer og den store arbejdsløshed, der vil følge heraf, bliver det nok ikke så meget. Og det vil sikkert i mange sogne være penge, som man i forvejen ville have givet til kirken (I Storbritannien er det sådan, at kirkens indtægter primært består af gaver og af penge, der er indsamlet under messerne). Så for de menigheder vil pavebesøget trods dets tilsyneladende succes være ikke mindre end en katastrofe.

13. Afslutning: Konsekvenser på længere sigt?

Det kan det også godt tænkes at blive for kirken som helhed. På plussiden kan nævnes den positive omtale i medierne af katolske skoler og plejehjem, af katolikkernes store sociale engagement og offervilje og af Caritas og de andre katolske hjælpeorganisationer.

Omvendt har den stærke fokusering på kirken i forbindelse med pavebesøget også fået modsætningen mellem kirkens ledelse og de mennesker, de er sat til at lede, helt frem på overfladen. Håndteringen af sagerne om seksuelle overgreb på børn og unge er ét eksempel, et andet de holdninger, der kom frem i den ovenfor omtalte undersøgelse, trykt i *The Independent*. Desuden er flere og flere begyndt at betvivle rigtigheden af at betragte Vatikanet som en stat og paven som et statsoverhoved, for derved er han som den eneste person i Europa immun over for retsforfølgelse, hvis han en dag skulle begå, iscenesætte eller dække over en kriminel handling. Denne problematik blev taget op af den internatio-

nalt kendte og højt respekterede menneskeretsjurist Geoffrey Robertson i bogen *"The Case of the Pope – Vatican Accountability for Human Rights Abuse"*, som Penguin udsendte i august 2010. Hans konklusion er, at FN og EU burde fratage Vatikanet dets status som selvstændig stat, for pavens lille territorium i Rom er ifølge Folkeretten ingen stat. I dag er der ikke politisk og folkelig opbakning til et sådan skridt, men ingen ved, om der vil være det i fremtiden? Er der det, vil pavebesøget i England 2010 kunne ses som begyndelsen til enden for *den* katolske kirke, vi kender i dag. Men om det vil være godt eller dårligt for den katolske tro, kan jeg ikke overskue.

Kaare Rübner Jørgensen

20. oktober 2010